

ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY PODLE JEDNOTNÉHO ZADÁNÍ PRO ŽÁKY S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM

Metodická informace pro školy k materiálu
Závěrečná zkouška podle jednotného zadání ve škole

Autorkou metodického materiálu je
Mgr. Ludmila Štarhová
Střední škola F. D. Roosevelta pro tělesně postižené
Křížíkova 1694/11, 612 00 Brno
Tel.: 539 086 672
E-mail: sstpm@qmail.cz
http: <http://www.ssfdr.cz/>

Tělesné postižení (TP) ovlivňuje výkon žáka u závěrečných zkoušek v závislosti na typu a stupni postižení a to u všech zkoušek – písemné, praktické i ústní. Projevuje se v oblasti hrubé i jemné motoriky. Narušení jemné motoriky se projevuje jak v písemném projevu, tak snížením obratnosti v manuálních činnostech. Případná zkřížená lateralita může narušovat prostorovou představivost i orientaci na ploše. Při práci je patrné pomalé psychomotorické tempo, snížená schopnost zrakové diferenciaci, snížená je schopnost záměrného přepojování pozornosti. Mohou se vyskytovat nepotlačitelné mimovolné pohyby, které doprovázejí každý pokus o volní pohyb. Tělesné postižení ovlivňuje schopnost psaní, jeho čitelnost i rychlost. Může se vyskytovat občasné vynechávání písmen, slabik, záměna pořadí písmen nebo nadbytečné přidávání písmen v rámci slova. Případné obtíže při formulování myšlenek, odbíhání od tématu, slabší slovní zásoba. Tělesné postižení může negativně ovlivňovat také ústní projev, a to narušením tempa, dynamiky, melodie řeči a přízvuku v řeči. V mezních situacích může docházet až k přerušení verbálního projevu.

Při výuce žáků s tělesným postižením vycházejí učitelé ze závěrů zpráv z psychologického vyšetření speciálně pedagogického centra (SPC), příp. pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Výuka se uskutečňuje s využitím podpůrných opatření, která navrhlo příslušné školské poradenské zařízení. Vyučující od prvního ročníku vzdělávání ověřují a přizpůsobují jednotlivé metody a formy výuky pro konkrétní žáky. Volí a zpřesňují podpůrná opatření také s ohledem na jejich využití u závěrečných zkoušek, především s ohledem na výjimečnost závěrečných zkoušek jako nestandardní situace, která silně ovlivňuje psychiku žáků, a při které se jednotlivé projevy postižení vlivem únavy ze soustředění a stresu zhoršují.

Na základě zkušeností vyučujících a názorů na to, jakým způsobem by školy měly realizovat v praxi nové závěrečné zkoušky u žáků s tělesným postižením, vznikla následující doporučení:

- ✓ Soustředit se při přípravě ZZ na **možnosti uzpůsobit podmínky konání závěrečných zkoušek pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními (dříve žáci se speciálními vzdělávacími potřebami) vyplývající z platné školské legislativy**. Zde došlo v nedávném období k významným změnám, a to v těchto legislativních normách:
  - Novela školského zákona č. 82/2015 Sb. - [Skolsky zakon se zmenami 2015.pdf](#) : Jedná se především o § 16 školského zákona o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami, odst. 2, bod c, který mimo jiné ukládá školám povinnost stanovit při **ukončování vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními (dále PPO)** podmínky odpovídající jejich potřebám a při jejich **hodnocení** přihlížet k povaze postižení nebo znevýhodnění.
  - Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v platném znění - <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi-2>
  - Vyhláška č. 197/2016 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-197>
  - Učitelé mají také k dispozici metodickou publikaci Závěrečná zkouška podle jednotného zadání ve škole. Školní rok 2017-2018.
- ✓ Konkrétní **uzpůsobení podmínek** pro vykonání závěrečných zkoušek **navrhují žákovi vyučující** odborných předmětů. Ti vycházejí z dlouhodobé znalosti žáka, stupně a povahy jeho postižení, náročnosti jednotlivých zkoušek (písemné, praktické, ústní) v příslušném oboru vzdělání, **z konzultací s pracovníky školského poradenského zařízení** (SPC, PPP) a se samotným žákem, případně jeho rodiči. Je vhodné, aby se žák s tělesným postižením aktivně

zapojil do celého procesu a nestal se pouze pasivním subjektem. Na základě této spolupráce vzniká doporučení školského poradenského zařízení, ve kterém jsou stanovena konkrétní podpůrná opatření k vykonání jednotlivých závěrečných zkoušek:

- využití pomoci asistenta pedagoga (u písemných zkoušek zajistit, aby nebyli rušeni ostatní žáci);
  - prodloužení časového limitu pro vypracování zadání závěrečné zkoušky (prodloužení doby přípravy před ústní zkouškou - nutno zvážit vzhledem k náročnosti na psychiku žáka);
  - využití alternativního způsobu komunikace v průběhu zkoušky (převedení zadání s využitím programu pro alternativní komunikaci prostřednictvím symbolů apod.);
  - využití PC pro vypracování úkolů, případně upraveného PC (upravená klávesnice, zvukový výstup apod.);
  - formální úpravy zadání závěrečné zkoušky (např. zvětšování textu);
  - využití dalších kompenzačních pomůcek v průběhu zkoušek.
- ✓ V kompetenci ředitele školy je stanovit další způsoby individuální podpory žáka s tělesným postižením při závěrečných zkouškách, které vycházejí z práce s žákem během jeho dosavadního vzdělávání a které není nutné stanovit v posudku poradenského zařízení, protože nepřesahují legislativní požadavky na průběh a obsah závěrečných zkoušek. Jsou to například:
- využití názorných pomůcek především obrázků, schémat, vzorníků apod.;
  - uplatňování pozitivní motivace, povzbuzování žáka, oceňování jeho snahy v průběhu závěrečných zkoušek;
  - pobízení žáka k činnosti, informování o čase, zklidňování žáka při jeho nadměrné rozrušenosti;
  - stanovení individuálních přestávek v průběhu závěrečných zkoušek (především praktických);
  - průběžná kontrola, zda žák rozuměl zadání tématu, kladení doplňujících otázek.
- ✓ Škola musí mít zpracovaná pravidla pro **řešení mimořádných situací**, které mohou v průběhu závěrečných zkoušek vzniknout vlivem aktuálního zhoršení zdravotního stavu žáka v důsledku stresu ze zkoušek (epileptický záchvat, křeče, náhlé snížení hladiny cukru v krvi u žáků s diabetem apod.).
- ✓ Velmi **přínosná** by mohla být **spolupráce** běžné školy, která řeší novou závěrečnou zkoušku u individuálně integrovaného žáka s TP, **s vybranou speciální školou pro žáky s tělesným postižením**. Také školy samostatně zřízené pro žáky s tělesným postižením si mohou vzájemně vyměňovat informace a zkušenosti a sdělovat nové podněty, které lze považovat za přenositelné z jedné školy na ostatní.

PŘI ZÁVĚREČNÝCH ZKOUŠKÁCH JE NUTNÉ VŽDY BRÁT OHLED NA DŮSLEDKY TĚLESNÉHO POSTIŽENÍ NEBO ZDRAVOTNÍ ZNEVÝHODNĚNÍ ŽÁKŮ, KTERÉ MOHOU MÍT NEGATIVNÍ VLIV NA JEJICH VÝKONY:

Obecně platí, že žáci se mohou snadněji unavit, potřebují proto individuální přestávky (z důvodu nutné relaxace svalových skupin apod.) – což je podnětem k navýšení času pro konání závěrečných zkoušek.

- ***Při písemné zkoušce***

se jedná zejména o to, že žáci se mohou hůře orientovat v textu (např. z důvodu zhoršené koordinace oko – ruka);

→ potřebují proto více času k napsání textu (např. z důvodu volby speciální psací techniky, náročné manipulace s kompenzačními pomůckami z hlediska koordinace oko – ruka a obtížnější koordinace obou rukou);

→ rovněž mohou potřebovat více času k přečtení tištěného textu a ke zpětné kontrole napsaného;

→ také mohou být limitováni v grafickém projevu (malování obrázků, rýsování apod.).

- ***Při praktické zkoušce***

je třeba zohlednit zejména to, že žáci často mívají obtíže v oblasti hrubé motoriky (samostatný pohyb) i jemné motoriky (grafomotorika, oromotorika):

→ potřebují proto různé kompenzační pomůcky, uzpůsobené nástroje, stroje, pracovní nářadí a pomůcky, příp. asistenci při manipulaci se zkušební dokumentací, materiály, výrobky apod.).

- ***Při ústní zkoušce***

jde zejména o to, že žáci mohou mít symptomatickou poruchu řeči (zejména dysartrii nebo koktavost), narušené koverbální chování (např. souhyby, spastické součiny mimických svalů, neudržení očního kontaktu) atd.

→ potřebují proto více času na přípravu i na formulaci odpovědi, pomoc od zkoušejících formou konkrétních otázek umožňujících krátké a jednoznačné odpovědi, případně přítomnost asistenta jako tlumočnicka; při vážných komunikačních obtížích je možné zkoušku uskutečnit například i formou chatování mezi vyučujícím a žákem.